Glosy

DOI: 10.31648/sp.6939

Gabrielė van Blommestein
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ORICD: 0000-0001-8955-9641
gabriele.vanblommestein@uwm.edu.pl

Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 2 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa 1413/16, dotycząca nieważności umowy spółki. Glosa częściowo aprobująca

Wprowadzenie wraz z przedstawieniem stanu faktycznego sprawy

Powód M.C., reprezentowany przez kuratora, domagał się w szczególności: stwierdzenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zawartej 4 lipca 2008 r. Zdaniem powoda w dacie dokonywania czynności prawnych znajdował się on w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Powód domagał się ustalenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, podając, że ma interes prawny w ustaleniu nieważności umowy spółki, z uwagi na toczące się postępowanie o zwrot podatku od czynności cywilnoprawnych. Pozwanym był jeden ze wspólników, który na pokrycie swojego udziału wniósł prawo własności działek, które zostały po podjęciu uchwały przez wspólników o rozwiązaniu umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przeniesione na pozwanego. Naczelnik U. w K. wydał decyzję o odmowie zwrotu podatku od czynności cywilnoprawnych. Na skutek odwołania dyrektor I. w K. zawiesił postępowanie odwoławcze do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Krakowie.

Wyrokiem z 22 marca 2016 r., sygn. IX GC 155/13, Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo. W uzasadnieniu ustalił, że 4 lipca 2008 r. wspólnicy zawarli umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Czas trwania spółki nie był oznaczony. Do zarządu został powołany M.C. W roku 2011 wspólnicy złożyli w formie aktu notarialnego oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego przez nich oświadczenia woli z 4 lipca 2008 r., ze względu na błąd zaistniały w momencie zawierania umowy spółki, polegający na wpi-

saniu do umowy tylko dwóch działek wnoszonych jako aport do spółki, podczas gdy zgodnie z pozwoleniem na budowę i mapą geodezyjną inwestycja miała powstać na trzech działkach i trzy działki miały stać się własnością spółki. Dnia 3 marca 2011 r. odbyło się nadzwyczajne zgromadzenie wspólników, na którym podjęto uchwałę nr 1 o rozwiązaniu spółki na skutek złożonego 21 lutego 2011 r. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych zawarcia umowy spółki, z uwagi na działanie pod wpływem błędu.

Motywy rozstrzygnięcia sądów pierwszej i drugiej instancji

Powód wnosił o ustalenie nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z uwagi na to, że jego oświadczenie woli było dotknięte wadą oświadczenia woli w postaci braku świadomości lub swobody, gdyż znajdował się w stanie uniemożliwiającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli (82 k.c.). Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 2 k.s.h., w sprawach nieuregulowanych Kodeksem, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest nie tylko umową zobowiązującą, lecz także umową, na mocy której, po wpisaniu jej do rejestru, powstaje osoba prawna. Z uwagi na ochronę osób trzecich, należy wykluczyć możliwość ustalenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Sąd Okręgowy ponadto posiłkował się art. 11 Pierwszej dyrektywy Rady z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich. Wykładnia prawa krajowego powinna uwzględniać powyższy przepis. Wyłączona jest możliwość powoływania się na inną podstawę prawną prowadzącą do nieistnienia, nieważności bezwzględnej, względnej lub unieważnienia. Na podstawie art. 21 § 1 k.s.h., jedną z przesłanek rozwiązania spółki kapitałowej wpisanej do rejestru jest przypadek, gdy wszystkie osoby zawierające umowę spółki albo podpisujące statut nie miały zdolności do czynności prawnych w chwili ich dokonywania. Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne i je oddalił.

Wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył apelacją, wskazując na naruszenie następujących przepisów: 1) naruszenie art. 11 Pierwszej dyrektywy Rady 68/151/EWG z dnia 9 marca 1968 r. poprzez jego zastosowanie, mimo że podstawy w nim wskazane nie zostały implementowane do polskiego porządku prawnego; 2) naruszenie art. 21 § 1 k.s.h. w zw. z art. 2 k.s.h. poprzez błędne uznanie, że poza przypadkami wskazanymi w art. 21 § 1 k.s.h. nie można powoływać się na żadną inną podstawę nieważności bezwzględnej umowy spółki, podczas gdy przepis ten nie reguluje wyczerpująco wadliwości mo-

gących zaistnieć przy zawieraniu umowy spółki; 3) naruszenie art. 82 k.c. przez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa, gdy powód od co najmniej 2007 r. cierpiał na chorobę psychiczną uniemożliwiającą świadome albo swobodne podejmowanie decyzji i wyrażanie woli.

Sąd Apelacyjny w Krakowie przyjął, że apelacja powoda jest bezzasadna. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, sąd pierwszej instancji trafnie przyjął, że przesłanki z art. 21 k.s.h. w tej sprawie nie zachodziły. Wbrew twierdzeniom powoda, art. 21 k.s.h. implementuje w polskim porządku prawnym art. 11 i 12 Pierwszej dyrektywy Rady z 9 marca 1968 r. Artykuł 21 k.s.h. jest bezwzględnie obowiązujący, a polski ustawodawca nie wprowadził do polskiego porządku prawnego nieważności umowy spółki, lecz określił zdarzenia prowadzące do rozwiązania spółki. Stąd też po zarejestrowaniu spółki wykluczona jest możliwość stosowania art. 58 § 1 k.c., nawet w przypadku wady oświadczenia woli wskazanej w art. 82 k.c.

Ocena motywów rozstrzygnięcia podjętego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie

Oceniając rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w Krakowie, należy wskazać, że poruszonych zostało kilka zagadnień prawnych. Pierwsze dotyczy rozróżnienia kwestii nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz rozwiązania spółki. Drugie zagadnienie sprowadza się do oceny skutków prawnych, w stosunku do ważności określonych postanowień umowy spółki, wskutek uczestnictwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wspólników – osób fizycznych o ograniczonej zdolności do czynności prawnych oraz osób pozbawionych całkowicie zdolności do czynności prawnych.

Jak wskazuje Stanisław Sołtysiński, art. 21 k.s.h.[1] inkorporował nakazy wynikające z art. 11 oraz 12 Pierwszej dyrektywy (1968)[2]. Ustawodawca polski nie przewidział nieważności umowy spółki, lecz określił zdarzenia, które mogą powodować podstawy jej rozwiązania. Zgodnie z art. 12 ust. 2 Pierwszej dyrektywy, rozwiązanie to jest zgodne ze swobodą ustawodawczą pozostawioną adresatom tego aktu prawnego: nieważność powoduje likwidację spółki w taki sam sposób jak rozwiązanie[3]. Zgodnie z § 2 art. 21 k.s.h., w przypadkach

[1] Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r., poz. 1526 z późn.zm.).

[2] Obecnie przepisy powyższe zostały ujednolicone w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (t.j. Dz.U. UE. L.2017.169.46, nr CELEX 32017L1132).

[3] S. Sołtysiński, [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1: *Komentarz do artykułów 1–150*, Warszawa 2006, s. 314. Tak też: J.P. Naworski, [w:] T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł I. Przepisy ogólne. Tytuł II. Spółki osobowe*, t. 1, Warszawa 2010, s. 201.

określonych w § 1, jeżeli braki nie zostaną usunięte w terminie wyznaczonym przez sąd rejestrowy, sąd ten może, po wezwaniu zarządu spółki wpisanej do rejestru do złożenia oświadczenia, wydać postanowienie o rozwiązaniu spółki. Innymi słowy, jeżeli brak jest nieusuwalny, sąd rejestrowy ma obowiązek orzec o rozwiązaniu spółki. W pozostałych wypadkach istnieje możliwość rozwiązania umowy spółki, jeżeli sąd tak uzna. Rozwiązanie spółki z powodów wskazanych w art. 21 k.s.h. nie jest możliwe, jeżeli od wpisu spółki do rejestru minęło pięć lat (§ 4). Zgodnie z ugruntowanymi poglądami w doktrynie, art. 21 k.s.h. dotyczy wyłącznie spółek kapitałowych[4]. Odnosząc się do problematyki rozwiązania spółki, jak wskazuje Antoni Witosz, w doktrynie prawa handlowego panuje zgoda co do tego, że przyczyny te mogą mieć charakter kodeksowy oraz pozakodeksowy[5]. W Kodeksie spółek handlowych przyczyny rozwiązania spółki zostały wskazane w art. 21 i dotyczą obu rodzajów spółek kapitałowych, natomiast art. 271 k.s.h. dotyczy już jedynie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przy czym zastosowanie tego przepisu jest możliwe dopiero po bezskutecznym skorzystaniu z innych narzędzi prawnych, przewidzianych w Kodeksie spółek handlowych. Należy podkreślić, że art. 21 k.s.h. możliwy jest do zastosowania jedynie po zarejestrowaniu spółki w Krajowym Rejestrze Sądowym. Odnośnie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, w przypadku stwierdzenia wadliwości, sąd wzywa do ich usunięcia, a w razie stwierdzenia braku nieusuwalnego – odmawia rejestracji. Zgodnie z brzmieniem art. 271 k.s.h., poza przypadkami, o których mowa w art. 21 k.s.h., sąd może wyrokiem orzec rozwiązanie spółki: 1) na żądanie wspólnika lub członka organu spółki, jeżeli osiągnięcie celu spółki stało się niemożliwe albo jeżeli zaszły inne ważne przyczyny wywołane stosunkami spółki; 2) na żądanie oznaczonego w odrębnej ustawie organu państwowego, jeżeli działalność spółki naruszająca prawo zagraża interesowi publicznemu. Sądem właściwym, w odróżnieniu od art. 21 k.s.h., gdzie sądem właściwym jest sąd rejestrowy, w przypadku stosowania art. 271 k.s.h., jest sąd gospodarczy.

Artykuł 21 k.s.h. ust. 1 pkt 4 wskazuje, że wszystkie osoby, a nie tylko niektóre z osób zawierających umowę spółki, w chwili dokonywania tej czynności nie mają zdolności do czynności prawnych. Wystarczy zatem, że chociażby jedna z tych osób zdolność taką miała, a art. 21 § 1 pkt 4 nie będzie mógł znaleźć zastosowania. Podobnie zresztą treść art. 11 pkt 2 e Pierwszej dyrektywy wyraźnie wskazuje, że jedną z przesłanek nieważności umowy spółki jest brak zdolności do czynności prawnych wszystkich członków-założycieli. W glosowanym orzeczeniu tylko jedna osoba (powód) mogła działać w stanie wyłączającym świadome albo swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Za-

[4] S. Sołtysiński, op. cit., s. 315. Tak też A. Witosz, *Rozwiązanie i likwidacja spółek kapitałowych*, Warszawa 2014, Lex.

[5] A. Witosz, op. cit. Autor omawia także pozostałe pozakodeksowe przypadki rozwiązania umowy spółki przewidziane w innych przepisach prawnych.

tem w rozpatrywanym stanie faktycznym nie zachodziły ustawowe przesłanki żądania rozwiązania spółki.

Należy także przywołać art. 2 k.s.h. zdanie pierwsze, w myśl którego w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Zgodnie z doktryną, negatywna regulacja Kodeksu spółek handlowych wyklucza stosowanie Kodeksu cywilnego, gdy określoną kwestię reguluje wyczerpująco[6]. Jako przykład powołuje się art. 21 k.s.h., zgodnie z którym do umów zawartych przez rozwiązaną spółkę nie stosuje się przepisów art. 58 k.c.[7] Przyjmując pogląd, że nie jest możliwe stwierdzenie nieważności całości umowy spółki z o.o., należy się zastanowić, czy na skutek działań osób o ograniczonej lub pozbawionych całkowicie zdolności do czynności prawnych[8], tj. przystąpienia do spółki oraz objęcia udziałów, działających samodzielnie, dopuszczalne jest stwierdzenie nieważności niektórych tylko postanowień umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Rozważmy kilka stanów faktycznych.

Zgodnie z pierwszym przypadkiem, osoba chora psychicznie oraz ubezwłasnowolniona albo całkowicie, albo częściowo, będąca wspólnikiem, zataja przed wspólnikami lub nie jest świadoma tego, że jest całkowicie/częściowo pozba-

[6] M. Pazdan, *Kodeks spółek handlowych a kodeks cywilny*, „Państwo i Prawo" 2001, nr 2, s. 28.

[7] S. Sołtysiński, op. cit., s. 38.

[8] Zgodnie z poglądami wyrażanymi w doktrynie, wspólnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może być każda osoba fizyczna lub prawna. Wspólnikiem może być także jednostka organizacyjna, niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną. Wśród osób fizycznych wspólnikiem może być zarówno osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, jak również osoby niemające zdolności do czynności prawnych. Zob. A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Piecznia k, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010, Legalis. Podobnie wypowiada się A. Herbet, [w:] S. Sołtysiński (red.), *Prawo spółek kapitałowych*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 17 A, Warszawa 2015, Legalis. W myśl ogólnych przepisów Kodeksu cywilnego, w przypadku osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych (art. 12 k.c., art. 13 k.c. i nast.) lub w tej zdolności ograniczonej (art. 16 i nast.) zawarcie umowy spółki wymaga udziału jej przedstawiciela ustawowego oraz udzielenia zgody przez sąd rodzinny i opiekuńczy na zasadach art. 101 i 155 k.r.o. Osoba nieposiadająca zdolności do czynności prawnych powinna być reprezentowana przez przedstawiciela ustawowego, a umowa spółki zawarta przez osobę ograniczoną w tej zdolności wymaga stosownego potwierdzenia (art. 17 i 18 § 1 k.c.). Gdy chodzi o skutki czynności prawnych dokonanych przez te osoby, zgodnie z art. 14 k.c., czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna. Czynności prawne dokonywane przez te osoby są bezwzględnie nieważne i nie podlegają konwalidacji, a sąd powinien brać tę okoliczność z urzędu, chyba że zachodzi przypadek określony w art. 14 § 2 k.c. (umowy powszechnie zawierane w drobnych bieżących sprawach życia codziennego). W przypadku osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych, w razie zawarcia umów przez te osoby bez zgody przedstawiciela ustawowego, zgodnie z art. 18 § 1 k.c., ważność umowy, która została zawarta przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, zależy od potwierdzenia umowy przez tego przedstawiciela. Zgodnie z ugruntowanymi poglądami w doktrynie, jeżeli przedstawiciel ustawowy oświadczy, że nie potwierdza czynności prawnej, czynność prawna staje się bezwzględnie nieważna ze skutkiem wstecznym. Zob. P. Księżak, [w:] K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1: *Część ogólna. Własność i inne prawa rzeczowe*, Warszawa 2013, Legalis.

wiona zdolności do czynności prawnych i zawiera umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. O ubezwłasnowolnieniu pozostali wspólnicy dowiadują się przed upływem sześciu miesięcy od zawiązania spółki. Powstaje pytanie o ważność określonych postanowień umowy spółki: przystąpienia do spółki oraz objęcia udziałów.

Czynności prawne dokonywane przez osobę całkowicie pozbawioną zdolności do czynności prawnych są z mocy prawa nieważne. Wyłączona jest możliwość powoływania się na wady oświadczenia woli takiej osoby, w tym na art. 82 k.c. Właściwy jest sąd rejestrowy, który wezwie zarząd spółki do usunięcia braków, tj. potwierdzenia czynności prawnych przez jej przedstawiciela ustawowego w przypadku ubezwłasnowolnienia częściowego oraz wyrażenia zgody przez sąd rodzinny. W razie ich nieusunięcia sąd oddali wniosek o zarejestrowanie spółki. W przypadku ubezwłasnowolnienia całkowitego, brak działania przez opiekuna oznacza nieważność bezwzględną czynności prawnej w części złożonego przez taką osobę oświadczenia woli. Jak wskazuje Radosław Potrzeszcz, w świetle art. 2 zd. 2 k.s.h. sprzeczność postanowień umowy spółki z przepisami ustaw regulujących przedmiotowe spółki powoduje nieważność tych tylko postanowień (art. 58 § 3 k.c.), przy czym nie wchodzi w zakres badanie, czy bez tych postanowień strony zawarłyby umowę[9]. W rozpatrywanym przypadku chodzi o postanowienia umowy spółki dotyczące przystąpienia do spółki oraz objęcia udziałów. Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest umową o charakterze obligacyjnym oraz korporacyjnym. Przed wpisaniem do rejestru spółki istnieje tzw. przedspółka wyposażona w podmiotowość prawną, jednakże nieposiadająca osobowości prawnej. Nie znajdzie w tej sytuacji zastosowanie art. 21 k.s.h., który wyłącza art. 58 k.c. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji może być na przykład beneficjentem uzyskania dotacji na prowadzenie działalności, zaciągać zobowiązania. Wspólnicy mogą nie mieć interesu prawnego do jej rozwiązania. Zatem wydaje się, że w tym konkretnym przypadku można dopuścić, by odpowiednie postanowienia umowne spółki – przyjmując, że kapitał zakładowy (w wyniku usunięcia wspólnika ze spółki) nie będzie poniżej minimum – zostałyby uznane za nieważne od samego początku i wymagały deklaratoryjnego stwierdzenia ich nieważności przez sąd gospodarczy w odrębnym postępowaniu. Pozostała treść umowy spółki będzie ważna i wspólnicy będą mogli kontynuować działalność spółki.

Druga sytuacja sprowadza się do przyjęcia stanu faktycznego, w którym osoba ubezwłasnowolniona całkowicie lub częściowo, będąca wspólnikiem, zataja fakt lub nie jest świadoma swojego stanu, a pozostali wspólnicy dowiadują się o tym już po zarejestrowaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w rejestrze. Należy zauważyć, że zgodnie z art. 21 k.s.h. wpis umowy spółki

[9] R. Potrzeszcz, [w:] T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, t. 2, Warszawa 2011, s. 77.

z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru ma charakter sanujący. Umowa spółki z momentem wpisu do rejestru jest ważna. Warto zatem rozważyć, jakie skutki prawne wystąpią w związku z czynnością prawną dokonaną przez osobę pozbawioną całkowicie zdolności do czynności prawnych[10], a w przypadku osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych, gdy nie dojdzie do potwierdzenia tej czynności przez przedstawiciela ustawowego lub uzyskania zgody sądu rodzinnego. Czy zgodnie z wcześniej prezentowanym poglądem umowa spółki pozostaje ważna? Zastanowić się również należy, czy w związku z tym powstały udziały i czy doszło do ich skutecznego objęcia? Należy przywołać art. 8 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym[11], statuującym zasadę jawności rejestru, oraz art. 17 ust. 1 ww. ustawy, który ustanawia domniemanie prawdziwości danych ujawnionych w rejestrze. Jak wskazuje Maciej Gutowski, ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym w ogóle nie zawiera norm dotyczących ważności czynności prawnej, a w szczególności norm o charakterze konstrukcyjnym. Przyjąć należy, że w określonych stanach faktycznych normy ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym nakazują zignorować fakt, że czynność konwencjonalna dokonana została niezgodnie z regułą konstytutywną. Czynność prawna będzie kontrfaktycznie traktowana tak, jakby była ważnie dokonana[12]. Zatem należy przyjąć, że mimo czynności dokonanych przez osobę ubezwłasnowolnioną całkowicie lub częściowo i brakiem potwierdzenia przez przedstawiciela ustawowego oraz sąd rodzinny, udziały spółki powstały. Pomimo nieważności czynności prawnych doszło do ich objęcia, a wspólnik jest wspólnikiem. Po wpisaniu spółki do rejestru do wykonywania uprawnień przez taką osobę konieczne jest stosowanie się do wymogów wynikających w szczególności z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

W glosowanym orzeczeniu powód był dotknięty chorobą psychiczną jeszcze przed zawiązaniem umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Jego ubezwłasnowolnienie całkowite nastąpiło w 2012 r., po rozwiązaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na mocy uchwały pozostałych wspólników. Wydaje się, że sama wiedza sądu, że powód od 2007 r. chorował na chorobę psychiczną wydaje się być niewystarczająca do stwierdzenia, że jego czynności jako wspólnika są z mocy prawa nieważne. Zgodnie z poglądami utrwalonymi w orzecznictwie, osoba, która nie została ubezwłasnowolniona, ma pełną zdolność do czynności prawnych (art. 11 k.c.), mimo istnienia podstaw do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia. Oświadczenia woli takiej osoby muszą być

[10] Jak wskazuje Maciej Gutowski, nawet przeprowadzenie dowodu przeciwnego, wskazującego na to, że w chwili dokonywania czynności osoba działała z pełnym rozeznaniem i z pełną swobodą, nie może spowodować uznania czynności za ważną – M. Gutowski, *Nieważność czynności prawnej*, Warszawa 2017, Legalis.

[11] Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym z dnia 27 sierpnia 1997 r. (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 112).

[12] M. Gutowski, op. cit.

uważane za ważne dopóty, dopóki nie zostanie wykazane, że zostały złożone w stanie, o którym mowa w art. 82 k.c.[13]

Biorąc pod uwagę glosowane orzeczenie oraz wcześniej przeprowadzone rozważania, wpisanie spółki do rejestru ma skutek sanacyjny. Nie jest możliwe stwierdzenie nieważności umowy spółki po jej wpisaniu do rejestru. Twierdzenia sądów obu instancji, że czynności prawne powoda były nieważne w momencie zawiązania spółki, nie zasługują na aprobatę, jednakże gdyby nawet doszło do stwierdzenia, że oświadczenie woli o przystąpieniu do spółki i objęciu udziałów były dotknięte wadą oświadczenia woli, nie prowadziłyby w tym przypadku do stwierdzenia nieważności poszczególnych postanowień umownych spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Powód żądał stwierdzenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością po dokonaniu wpisu do rejestru oraz po jej rozwiązaniu. Zgodzić się zatem należy z sądami obu instancji, że zgodnie z polskim porządkiem prawnym, po wpisaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru, nie jest możliwe stwierdzenie nieważności umowy spółki[14].

Podsumowanie

W głosowanym orzeczeniu sądy obu instancji zajęły się problematyką dopuszczalności stwierdzenia nieważności umowy spółki oraz rozwiązania spółki. Poruszona została także kwestia zdolności bycia wspólnikiem w spółce z o.o. przez osoby chore psychicznie. Negatywnie należy ocenić automatyczne stwierdzenia sądów obu instancji, że czynności powoda – wspólnika spółki, który cierpiał na chorobę psychiczną, są z mocy prawa nieważne. Skutki prawne ubezwłasnowolnienia powstają od momentu wydania w tej sprawie orzeczenia sądowego. Wydaje się, że stwierdzenie nieważności niektórych postanowień umownych spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie art. 58 § 3 k.c. jest dopuszczalne jedynie przed jej wpisaniem do rejestru i wyłącznie w przypadku, gdy dojdzie do naruszenia przepisów *ius cogens*.

---

[13] Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 21 listopada 2018 r., sygn. akt I ACa 245/18, Lex nr 2625544.

[14] Nie istnieje możliwość stwierdzenia nieważności umowy spółki również po upływie pięciu lat od jej wpisania do rejestru. Szerzej na ten temat: P. Biedrawa, *Możliwość stwierdzenia nieważności umowy spółki z o.o. (statutu spółki akcyjnej) na podstawie art. 58 k.c. po upływie pięciu lat od rejestracji spółki*, „Monitor Prawniczy" 2014, nr 6, s. 322.

Wykaz literatury

Biedrawa P., *Możliwość stwierdzenia nieważności umowy spółki z o.o. (statutu spółki akcyjnej) na podstawie art. 58 k.c. po upływie pięciu lat od rejestracji spółki*, „Monitor Prawniczy" 2014, nr 6.

Gutowski M., *Nieważność czynności prawnej*, C.H. Beck, Warszawa 2017.

Herbet A., [w:] S. Sołtysiński (red.), *Prawo spółek kapitałowych*, seria: System Prawa Prywatnego, t. 17 A, CH. Beck, Warszawa 2015.

Kidyba A., Kopaczyńska-Pieczniak K., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.

Księżak P., [w:] K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1: Część ogólna. Własność i inne prawa rzeczowe*, C.H. Beck, Warszawa 2013.

Naworski J.P., [w:] T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł I. Przepisy ogólne. Tytuł II. Spółki osobowe*, t. 1, LexisNexis, Warszawa 2010.

Pazdan M., *Kodeks spółek handlowych a kodeks cywilny*, „Państwo i Prawo" 2001, nr 2.

Potrzeszcz R., [w:] T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, t. 2, LexisNexis, Warszawa 2011.

Sołtysiński S., [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1: *Komentarz do artykułów 1–150*, C.H. Beck, Warszawa 2006.

Witosz A., *Rozwiązanie i likwidacja spółek kapitałowych*, LexisNexis, Warszawa 2014.

Summary

Gloss to the Judgment of the Court of Appeal in Krakow from 2 June 2017, I ACa 1413/16 concerning the nullity of the company agreement. Partially approving gloss

Keywords: company law, nullity of the company agreement, dissolution of a company, state excluding consciousness or free decision making and expression of will, limited legal capacity, total deprivation of legal capacity.

The purpose of this study is to analyse the judgment of the Court of Appeal in Krakow concerning the nullity of the company agreement if one of the founders acted in a state excluding consciousness or free decision making and expression of will. Under Polish law, the legislator did not provide for the possibility to nullify the company agreement, but only under the circumstances specified by law, the possibility exists to dissolve the company.